

Salvador Carrera,
President de la
Diputació, 1983-1987

Senyor President

El seu nom i el seu rostre amb prou feines havien sortit mai, fins avui, a les pàgines de la *Revista*. Ara que deixa la presidència de la corporació editora, potser ha arribat el moment de dir que ell, Salvador Carrera i Comes, va ser qui va intuir, decidir i estimular els canvis que s'han introduït en la periodicitat, en els continguts i en la presentació formal d'aquesta publicació en el decurs dels dos últims anys. Ell va creure que els canvis eren necessaris, va fer adoptar els acords indispensables per tal de realitzar-los i va donar suport a les persones encarregades de dur-los a terme. I després es va col·locar discretament al marge i ens ha deixat fer la feina amb llibertat i responsabilitat.

Per aquelles decisions i per aquest capteniment, autors i lectors de la *Revista de Girona* li hem de donar les gràcies, ara que la seva absència evita qualsevol suspicàcia de servilisme o d'afalac interessat. El seu pas per la Diputació quedarà com una fita en la trajectòria d'aquestes pàgines i serà una mostra més del seu estil de govern; un estil prou insòlit com per haver merescut correspondències igualment inesperades. Al cordial comiat públic que li ha dedicat, des de l'atra riba ideològica, l'alcalde de Girona, podem afegir-hi el dictamen de l'analista Jaume Lorés. En un article de *La Vanguardia*, Lorés ha presentat Carrera com el paradigma del polític eficient i tolerant que ha treballat amb elegància i ha sabut col·laborar institucionalment en la pràctica de la convivència, sense desqualificar l'adversari ni contemplar-se cada matí en el mirall dels possibles vots. Lorés diu que aquest tarannà és desconcertant per als estereotips de la política que entre tots ens han ficat al cap, però nosaltres creiem que homes com Salvador Carrera són els veritables polítics, els autèntics Presidents.

Una altra teoria de l'Empordà

De l'Empordà semblava que ja s'havia dit tot. Per escriure la seva història, Pella i Forgas va confeccionar un volum de quatre-centes pàgines. Verdaguier va dedicar un llarg poema a descriure la plana, i Maragall la va con-

S. MARTI

Ernest Lluch, una reflexió d'economista sobre l'Empordà (mapa de 1715)

sagrar amb una llarga lletania d'elogis. Deulofeu va idear tot un tractat per demostrar que era el bressol del romànic. Fages de Climent va imaginar un *Empordà universal persidit per Vila-sacra com a capital del món*. Manuel Brunet va escriure un assaig sobre la terra i la gent. Pi i Sunyer, des de l'enyorament de l'exili, omplia fulls i més fulls per esbossar una interpretació de l'Empordà i definir l'essència del seu esperit. Pere Coromines s'entretingué a contar-ne, una a una, totes les gràcies, mentre que Josep Pla, expeditiu, diria que l'Empordà és la gràcia per definició. Montserrat Vayreda resseguiria tots els seus pobles amb la rima i el ritme dels seus versos, Albert Serrano inclouria tot el paisatge en un poema únic, Joan Guillamet faria l'inventari de les seves bruixes i Alfons Romero establiria la llista dels seus federals.

De l'Empordà semblava que ja s'havia dit tot, però ara deu ser el torn dels economistes. Joan Cals i el seu equip han publicat els volums *L'Alt Empordà* i *El Baix Empordà* dins la col·lecció de monografies comarcals de la Caixa de Catalunya. I Ernest Lluch acaba d'estrenar una nova col·lecció empordanesa —*La Font del Soc*, nom d'històrica ressonància— amb el text d'una conferència titulada *Una teoria de l'Empordà*, és a dir, una altra teoria sobre l'Empordà.

Es tracta, com queda dit, d'una conferència, i encara d'una conferència no magistral, sinó dita en to col·loquial i ben poc retocada, sembla, abans de passar a la impremta. No és doncs, cap tesi ni cap treball científic, sinó una aproximació a un tema molt suggestiu per a la comprensió d'aquesta comarca tan farcida de literatura que sempre corre el risc de convertir-se en un gran dipòsit de tòpics. El text de Lluch és una reflexió "sobre el nombre considerable que hi ha hagut d'empordanesos importants en un camp que podríem dir que bascula entre la política i la cultura". Cultura entesa "no com una cultura de torre d'ivori, sinó com una cultura que actua damunt la societat, una cultura que vol incidir en les persones". Aquests empordanesos passen per l'opuscle de Lluch com per una galeria de retrats: Terrades, Romà, Garriga, Monturiol, Sunyer, Tutau... Per què va haver-hi a l'Empordà tants personatges com aquests i una empenta político-cultural que no es dona a d'altres indrets i que arriba a configurar el tarannà col·lectiu de la comarca? L'opuscle de Lluch —que cal llegir d'una tirada— apunta algunes raons: l'existència de biblioteques particulars d'una gran ambició intel·lectual que permeten el coneixement del món modern; el conreu de la vinya i la comercialització del vi, que lliga el pagès amb les grans ciutats; l'existència de mines a l'Empordà i la presència consegüent d'una classe obrera amb tots els seus problemes; la construcció del castell de Sant Fer-

ran i el comerç i la indústria que aquest fet genera; el mal repartiment de la terra, més concentrada aquí que a la resta d'Espanya llevat d'Andalusia, i la proximitat de França, fet geogràfic decisiu.

Aquest és, doncs, l'Empordà vist de bell nou i vist, potser, d'una altra manera. Mai no acabarem de descobrir del tot aquesta terra insondable, però reflexions com les d'Ernest Lluch ens hi ajuden.

Pere Lloberas, historiador i ciutadà

Als noranta anys ha mort, a la Bisbal, un home que semblava destinat a sobreviure totes les èpoques i totes les experiències. Pere Lloberas, bon escriptor, historiador precís i ciutadà exemplar, primer alcalde bisbalenc de la segona República, ha rendit finalment l'obligat tribut a la mort, però deixa darrera seu una estela d'obres cabdals i una trajectòria pública de fidelitat, de coherència i de transparència.

L'any 1959, en ple desert cultural de la dictadura, Pere Lloberas va sorprendre tothom amb la publicació de l'obra *La Bisbal en la història i el record* que, en una segona edició definitiva, es titularia *La Bisbal. El poble. Els senyors. Els menestrals*: un llibre que traspua, paral·lelament a l'objectivitat del cronista, el lirisme subtil de l'enamorat fins a erigir-se en un model admirable de monografia local (ara que en proliferen tantes, valdria la pena que llurs autors aprenguessin una mica dels mestres que hem tingut). Deu anys més tard vindria *Un segle de vida bisbalenca*, anàlisi exhaustiva d'una centúria pròdiga en esdeveniments decisius. Fins aquí volia arribar l'autor, sense entrar en el relat de l'època contemporània, per por de no tractar-la amb prou imparcialitat. Sort que, finalment, algú el va convèncer i es va decidir a escriure *La Bisbal, anys enrera (1900-1939)*, crònica d'un temps directament viscut, escrita amb la calidesa de l'accent personal. A destacar, però, la contenció dels seus judicis sobre la pròpia actuació pública, sobre els anys de la guerra i sobre els primers mesos de la postguerra. Si no ens haguessin afusellat vilment Carles Rahola, els gironins hauríem pogut disposar, sens dubte, d'una crònica semblant. Perquè hi ha un cert paral·lelisme entre Rahola i Lloberas: són dues persones que s'assemblen per la seva mirada ètica, per la seva fidelitat cívica, per la seva reconeguda autoritat moral. I per la serena actitud —digna dels clàssics— que saben adoptar en la contemplació i la narració dels fets que han succeït al seu voltant.

El futur de Duran Farell

El senyor Pere Duran Farell va assolir una certa notorietat entre els gironins allà pels anys cinquanta i seixanta, com a màxim dirigent d'Hi-droelèctrica de Catalunya, empresa responsable de la construcció de la presa de Susqueda. En els moments més forts de la campanya contra l'embassament, Duran Farell va prometre que es bastiria la seva residència al peu del pantà, prop de la polèmica paret de clova d'ou; promesa que òbviament no va complir. L'any 1959, l'enginyer de la Diputació Benito Izquierdo, capdavanter de l'ofensiva antipresa, li va adreçar una carta apocalíptica i el va qualificar de "técnico empachado de integrales".

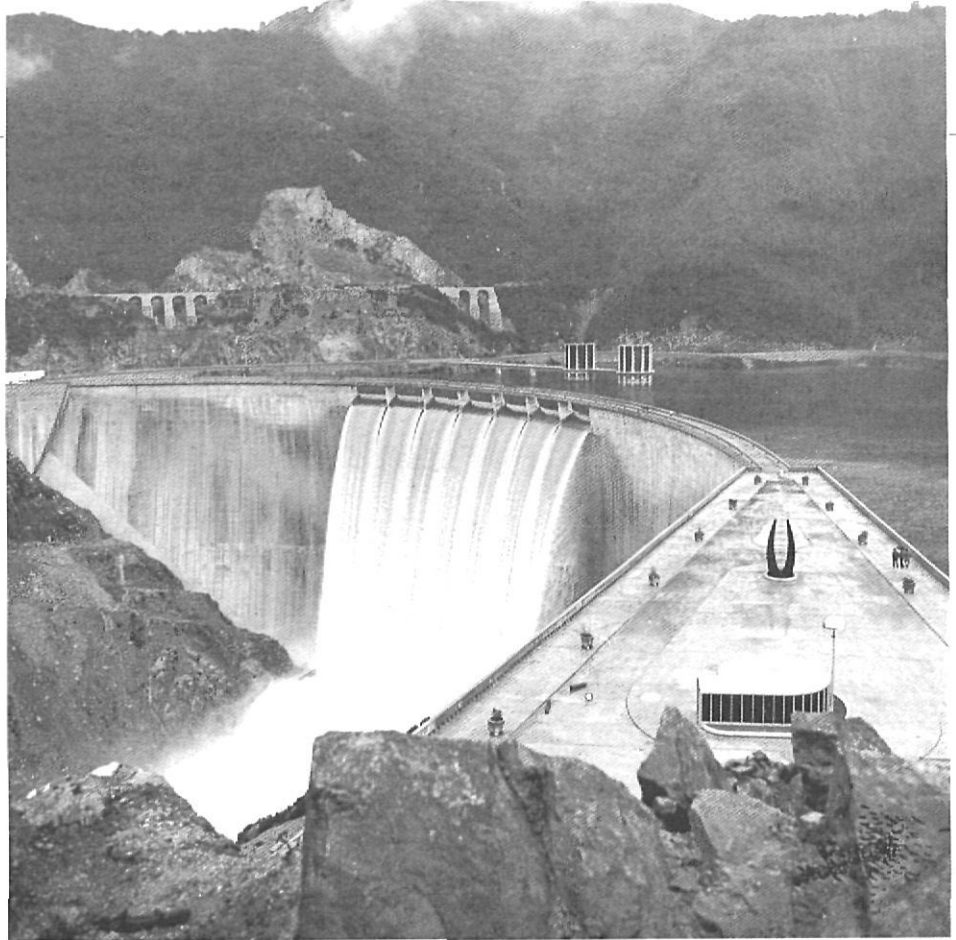
Han passat molts anys, ha caigut molta aigua per la presa de Susqueda, el senyor Duran ha anat acumulant molts càrrecs, simultanis i successius, i ara sembla haver arribat a un estadi superior més enllà del bé i del mal. Amb aquest bagatge ha tornat a Girona i ha pronunciat a la Cambra de Comerç una conferència (que després ha repetit quasi literalment al Col·legi d'Enginyers de Barcelona) en la qual ha confesat allò que ell ano-

El president Macià,
amb l'alcalde
Lloberas, al balcó de
l'ajuntament de la
Bisbal, l'any 1931.

Pere Duran Farell, de
les integrals a
l'intangible.

Susqueda: ha caigut molta aigua.

mena “l’intangible” com a pas cap a una nova societat on el valor home prevalgui sobre tot.

Segons Duran Farell, estem vivint un autèntic canvi de civilització: l’home, alliberat de moltes servituds per les tècniques electròniques, tindrà cada vegada més temps per imaginar, per crear i per pensar. Així, diu, “el món serà cada vegada més, no una continuïtat lineal amb el passat, sinó una ruptura creativa permanent”.

El tècnic de les integrals es mostra ara molt crític davant les noves tecnologies. La microelectrònica té una cara dolenta, perquè a curt o mig termini porta a l’atur estructural. La informàtica tampoc no es pot sacralitzar, “perquè les dades de l’ordinador són només el fruit del que hi hem pogut introduir, i en aquest procés no hi ha hagut lloc per al component intangible i fonamental de l’home; no hi han cabut ni la creativitat, ni l’atzar, ni els sentiments, ni els efectes, ni l’anarquia del dubte, ni la llibertat”.

Aquest és el missatge de Duran Farell: l’home, ajudat per la tècnica, s’ha de saber mantenir com a mesura de totes les coses, i el creixement enorme de la tecnologia i de la ciència ha de ser moderat per l’ètica i per l’energia moral. “Jo crec — afirma — que l’home del futur està predestinat a ser bo, conscient i responsable, i a ennoblir el seu comportament. I crec que això no és una afirmació ingènua, perquè el futur té un risc tan formidable que, si l’home no té pas la solidaritat i els valors morals mobilitzats en primera línia, no hi haurà futur per a ningú”.

Amb la seva enlluernadora utopia, Duran Farell es situa a les antípodes d’aquell antic empatx d’integrals. Només ens cal esperar que la presa de Susqueda no tingui res a veure amb aquest risc del futur.

El calaix dels dies

No hi ha res més fugaç que les pàgines dels diaris, que neixen a l’hora d’esmorzar i al migdia ja són vells. Però en el moment de morir, si passen als prestatges de les hemeroteques, els diaris comencen una nova

“Gazeta de Gerona” (1787), primer periòdic de la ciutat.

vida: la vida de la història. (L'etimologia ens ho acredita amb el seu llenguatge subtil: si ens atenem al sentit literal dels mots grecs, la biblioteca és el calaix dels llibres, però l'hemeroteca no és pas el calaix dels diaris sinó, exactament, el calaix dels dies. És a dir, el calaix dels esdeveniments o — si s'admet la simplificació— el calaix de la història).

El cas és que els diaris vells, salvats de la fugacitat del moment, esdevenen uns bons testimonis de la vida col·lectiva i així, contemplats al cap d'un temps, ens restitueixen la fesomia i la trajectòria d'una ciutat i d'un país: la guerra i la pau, el treball de cada dia, el context social, les lluites ideològiques, els combats polítics, els problemes econòmics, les inquietuds culturals, els mil i un detalls de l'activitat quotidiana. I encara més: vistos amb una certa perspectiva, els diaris vells — amb la seva buidor o el seu gruix, amb la seva atonia o la seva vivacitat— ens dibuixen, com en una gràfica, els períodes històrics d'inèrcia i els de plenitud, els de rutina i els de renovació, els d'immobilisme i els de canvi, els de conformisme i els de rebel·lia, els d'opressió i els de llibertat. Per això, mirar la premsa vella és com refer la història i, tal com diu en Lluís Costa a les primeres ratlles del seu llibre, "conèixer la història de la premsa d'una ciutat és, en bona mesura, conèixer la història de la pròpia ciutat".

Tot això va, en efecte, a compte d'en Lluís Costa i el seu llibre *Història de la premsa a la ciutat de Girona (1787-1939)* que ha publicat l'Institut d'Estudis Gironins. A partir de la seva tesi de llicenciatura, presentada fa només tres anys a la Universitat Autònoma de Barcelona, Lluís Costa ha escrit aquest assaig sobre dos-cents anys de periodisme gironí que conté, com a part més valuosa, un inventari de totes les publicacions des del primer periòdic aparegut a la ciutat, amb una anàlisi individualitzada de cada títol. L'autor ha rastrejat els arxius i les hemeroteques per tal de confegir aquest catàleg exhaustiu — bo i aprofitant les excel·lents relacions parcials que ja havien fet d'altres— i finalment ha sabut combinar la fitxa tècnica i la referència bibliogràfica amb una explicació viva del contingut i de la ideologia de cada publicació i amb la relació de la gent que la feia en cada cas.

Aquest inventari és una eina de consulta indispensable, un estimul per a estudis més aprofundits sobre grups o tipus de publicacions i, sobretot, un instrument útil per a la comprensió global de la trajectòria gironina, amb les seves excel·lències i les seves limitacions. Perquè, tal com dèiem abans, la història de la premsa i la història de la ciutat s'entrellacen d'una manera indissoluble.

Un bon sonet i un pèssim eslògan

En un article al *Diari de Girona-Los Sitios*, Jordi Dalmau ha suggerit la conversió de Girona en una exposició permanent de literatura al carrer. Es tracta d'instalar a cada racó ciutadà una placa, un monòlit o una estela amb el text literari de l'autor que millor ha descrit aquell indret: "Si a la primavera molts pobles aprofiten l'avinentsa per plantar arbres, a Girona podríem plantar literatura. És un tema que no s'exhauriria amb els nostres primers monuments històrics, ni en els nostres carrers estrets. Incorporariem a la ruta de les lletres obertes tots els elements ben gironins, des dels porxos de la Rambla retratats literàriament per Josep Pla, fins a la Devesa piropojada per tothom i no solucionada per ningú, passant per Sant Daniel endarrerit d'estimació. Tot és mereixedor del record literari".

La proposta és feliç i la tria de textos facilíssima o, en tot cas, paradoxalment difícil a causa de la seva abundància. Puc donar-ne fe després d'haver preparat una exposició antològica de poesia sobre Girona i d'haver mantingut durant mesos una periòdica intervenció radiofònica sobre la ciutat

L'AUTONOMISTA

DIARI FEDERALISTA REPUBLICÀ I D'AV. S.O.S. I NOTÍCIES - ES PUBLICA A LA TARD

Els problemes de la convivència

El problema de la convivència és un tema que ha anat guanyant importància a mesura que la societat s'ha anat obrint i diversificant. En un context de pluralisme i de respecte a les llibertats, cal buscar fórmules que permetin a tothom viure junts i en pau. Aquesta és una tasca que requereix diàleg i cooperació entre tots els sectors de la societat.

L'aniversari de Ferràndez i Belles

Avui celebrem l'aniversari de Ferràndez i Belles, un dels grans noms de la literatura catalana. La seva obra, plena de força i de sensibilitat, ha inspirat a molts autors i ha enriquit el nostre patrimoni literari. És un plaer recordar la seva figura i la seva contribució a la cultura catalana.

Política y teatro, todo invernando

La política i el teatre són dos camps que sempre han estat relacionats. En moments difícils, el teatre pot servir com a reflexió i crítica social. És important que els artistes siguin conscients del seu paper i que utilitzin el teatre com a eina de canvi.

"L'Autonomista"
(1898-1939), una llarga vida.

paperets

• Baltasar Porcel va ser a Girona per presentar la seva darrera novel·la guardonada amb el Premi Sant Jordi. En una roda de premsa, va sorprendre l'auditori amb aquesta afirmació rotunda: "Jo no tinc el més mínim interès que la societat funcioni; se me'n fot absolutament". Convindria que ho sapiguessin tots els lectors que cada dia veuen com pontifica, des de la columna d'un dels primers diaris del país, sobre el funcionament d'aquesta societat. Convindria que ho sapiguessin les altes personalitats que presideixen aquesta societat i que el novel·lista utilitza tan sovint en benefici propi.

• Un destacat fullet publicitari de Girona, farcit d'anuncis de botiguers segurament sorpresos en la seva bona fe, inclou, entre les tres úniques fotografies de la ciutat, aquesta imatge realment pintoresca i suggestiva. No diu, però, que es tracta del document gràfic d'un antic aiguat. El foraster buscarà en va aquesta Argenteria navegable, aquesta Venècia impossible que de record històric s'intenta fer passar irresponsablement a la categoria de fals atractiu turístic.

Les rajoles amb el sonet de Fages de Climent, el dia de la inauguració.

vista pels escriptors. Caldria, tanmateix, vigilar bé per no caure en contradiccions com la del plafó de ceràmica que, arran del pont del tren sobre l'Onyar, reproduïx un poema de Fages de Climent.

Literàriament és bellíssim, el sonet *Xipressos*, però resulta contraproduent que la ciutat l'ofereixi com a possible missatge al visitant, perquè nega el sentit que hom vol donar a Girona com a ciutat oberta i acollidora. La seva col·locació en aquell lloc —obra de l'ajuntament de la transició— devia produir-se en virtut d'un vers concret:

"Fimbra el pont de l'Onyar sota òmnibus i expressos".

El contingut global del poema, en canvi, és molt compromès. Fages demana als regidors que plantin xiprers arran del nucli històric per defensar les essències ciutadanes dels eters enemics exteriors:

"Edils, planteu xiprers, cenyiu la ciutat vella
d'encaputxats manaies amb vestes vegetals".

El parc de la Devesa, pretesament afrancesat, és el símbol que el poeta contraposa a la muralla de xiprers que propugna:

"A la Devesa flèbil hi ha un degotís d'or fals;
davant de cada llinda dreceu un sentinella
edils; napoleònics plàtans esveltos, enfora,
assetgen el segon, el minut, el quart, l'hora
d'entrar per Sobre-portes filtrant-se mur endins".

La recomanació es concreta en els dos últims versos de la terceta final:

"Que el gavatx miri encara un cingol de xipressos
com la punta esmolada dels vostres espasins".

Com es pot conjuminar aquest aire defensiu amb l'esperit d'obertura que la ciutat proclama? Ara que som europeus, ara que els regidors ja no porten espasins, el sonet de Fages —esplèndid com és— resulta cívicament impresentable.

Nova imatge turística

paperets

Després de molts anys de vida esmorteïda, enguany el Patronat de Turisme Costa Brava Girona ha esdevingut una entitat acaparadora de premis.

A la primavera d'abril, el Centre d'Estudis Tècnics Turístics de Barcelona atorgava el premi Alimara 87 al llibret **Costa Brava Girona**, editat pel Patronat, com el millor material de promoció editat arreu de l'Estat per una institució o corporació pública. A mitjan maig, l'Escola Superior de Relacions Públiques de Girona, adscrita a la Universitat de Barcelona, atorgava al Patronat el premi Àngel de Bronze 1987 de la Comunicació a Catalunya, en l'àmbit de RRPP, "per haver creat una nova imatge que unifica la projecció del mosaic turístic de les comarques gironines".

No juraria pas que el fullet dissenyat per Claret Serrahima sigui tan encertat com el premi obtingut sembla indicar. Se li poden fer retrets greus pel que fa al contingut dels textos, a la selecció i distribució de les fotografies i a la mateixa arbitrarietat de la compaginació. És, això sí, un fullet diferent, innovador en un camp sempre repetitiu i, per això mateix, meritori. Allò que el fa sorprenent és, tanmateix, la utilització a fons, per primera vegada, d'aquesta imatge unificada de la Costa Brava Girona que l'altre premi tracta de subratllar. Era i és, no cal dir-ho, una imatge ben discutible i, sobretot, difícil d'implantar perquè trepitja moltes visions, potser petites, però legítimes, arrelades i ben justificades. Encara ens fa mal d'ulls llegir això de "les estacions d'esquí de Costa Brava Girona" i ens costa prou d'entendre que aquesta oferta turística conjunta abraça tot el territori que va des del litoral fins als Pirineus. És una oferta que troba en la globalitat el seu enriquiment i que enlluerna amb les sorpreses de la seva varietat i amb l'equilibri entre tantes i tan diverses opcions. Un expressiu grafisme ens remet al mite de la sirena i el pastor i a la plenitud d'una terra que, entre el mar i la neu, el Patronat vol oferir sencera —única i múltiple— a tots els forasters.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

COSTA BRAVA GIRONA

Mar, plana i muntanya: imatge i oferta úniques.

• A vegades costa de dir en poques paraules què és i què significa una multinacional. Tenim a mà un exemple esclaridor. Cada any, una empresa instal·lada i arrelada a la Garrotxa edita un calendari de fotografies amb un tema monogràfic, vinculat amb temes del seu territori. N'hi havia un d'admirable sobre les ermites romàniques de la vall de Bianya i el de l'any passat, sense anar més lluny, era dedicat a paisatges típics d'Olot, amb una introducció esplèndida de Joan Teixidor. Doncs bé: ara aquesta empresa s'ha integrat en una multinacional americana. I als calendaris d'enguany, les fotografies en color són dels directius del grup i de les instal·lacions de l'empresa a Espanya, a Gran Bretanya, a la República Federal Alemanya i sobretot a USA. Els paisatges d'Olot han deixat pas a les naus industrials de Wayne, Stanford, Pearl River, Bound Brook i Princeton.

• Les deixalles, que fins fa poc eren un tema inusual en els mitjans de comunicació, s'han convertit per partida doble en notícia de primera pàgina. Mentre a la muntanya una sèrie de pobles fan veritables batalles a propòsit dels abocadors, a la costa els tècnics prenen com a element més fiable per determinar l'ocupació turística el volum de les escombraries.

• A vegades costa d'explicar com és, de debò, el tarannà gironí; tot allò de la repressió, la reclusió, la petitesa, l'esperit de treball... Ara Joaquim Pla i Dalmau, en un article a "Diari de Girona-Los Sitios", ha revelat una anècdota del seu avi, el famós pedagog Josep Dalmau i Carles, que il·lustra amb trets definitius tota la teoria que hom vulgui bastir sobre el tema. Diu que quan els fills del matemàtic es van casar van fer un viatge de noces molt curt: a Barcelona i potser a Montserrat. L'avi Dalmau els va anar a acomiadar a l'estació i, en el moment de dir-los adéu, va treure's de la butxaca un plec de galerades d'impremta i va dir al seu fill, Joaquim Pla i Cargol: —Mira, Quimet, sempre us quedarà algun moment en aquest parell de dies per corregir aquestes proves...